

Ի ՄԵԾԱՀԱՆԴԷՍ ԱՒՈՒՐ ՕԾՈՒԹԵԱՆ

Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԱՅ

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ Ս Պ Ա Տ Ի Ի Տ Ե Ա Ռ Ն Մ Ա Տ Թ Ի Ո Ս Ի

ՍՐԲԱԶՆԱԿԱՍԱՐ ԳԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ ԵԼԱՆԵԼՈՎ, ՏԱԹՈՒ ՍՐԲՈՑՆ ԳԻՒԳՈՐԻ,

Ո Ւ Ղ Ե Ր Ձ

ՅԵՂԲԱՐՑ ՀԱՐԱՀԱՏԱՅ ՀԵՌԱՒՈՐԱՅ, ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԱՏԵՆՁ ՈՐԴԻՈՑ.

Առաւելոյն նշուող ատարուց եղեմայ
Շող ի ճակատս հոսեցին, ախն հոգիս իմ ընթանայ.
Սիւղք որ անցեալ ընդ Մասիս եւ յԵրասխայ ծաղկափանց,
Անտառութս ինձ հասին հրաւիրակք եղբարց, հարանց,
Արձագանգս հնչել տունից Հայկազանց:

Հարբիք սրբոյս յարք եւ բն ինքնեայք ի ցաս աղեկեզ
Յափունս օտար վրտարակ կողկողելոյս աստ ի Փարեզ.
Ի բնս հոգւոյն հրափետուր հատեալ ըզխորս եւ ըզծովս
Տարեք զիմ ուխտս ետանդուն ի հայրենեաց հանել ժողովս:
Խառնել ի սրբոցն յորձնութիւնս եւ զօվս:

Ո՞հ զըսարնոցն անդ ի ձայն, ի ձայն երգոցն երկնաւոր
Որ յատուածեանդ անդ յորմունս մեծազգեղոյք բընդան այսօր,
Եւ զիմ ճ տայր շուրջ տրկար ժողովել, սնորք Շողակար,
Եւ իմ ընդ խունկս ամպանմ որ ի Սեղան քո լուսակար
Եւ իմ ծըկեսցին ճկ ինչեք բոցաճրատ:

Եւ իմ աղօթք ընդ Սրբոցն կեցն յաղօթս արժանի.
Եւ ընդ հորձնեան արտատուս որ ի Տաճարն անդ հեղանի՝
Խառնեցին շիբք իմ աչաց դաժանախոսն եւ դոնդող.
Արգեօք սրբոյս ամօքէր այն համագեղաց յանդէն ի ցօղ,
Եւ ձայնս քաղցրանայր՝ նոցուն զօգեբող:

Ո՞հ երանի՜ ոյց աւուրս հասեալ ի բաստ երկնախառն՝
Աջօք շրթամբք համբուրիք զոչունելոյ զձեան Տեան,
Որ ի ճակատ զօրձնութեան զկնիք արնուն սուրբ յԱշոյն՝
Որ Գրիգորին խառնեցան այսօր ընդ աչ վնձազոյն,
Եւ ըզգօրութիւն ըզգեալ զկեղայն:

Եղբարք, եւ զիմ զայս ատեք, ատեք ըզսիրտ զայս պանդուխտ,
Բոլորաձօն եւ զօղոյս յեկեղեցւոյք խառնեցէք ուխտ,
Որ յեկեղեցին ի յերկիր այսօր հըրձուիմք ընդ Մովսէս,
Մի զնովսեփայ կըրսեղոյ եղբօրդ ի բաց քողոք զօսկերս
Ձի յօտարութիւն գտաւցի Փարեզ:

Այլ սակայն ակն իմ եւ սիրտ ի վնձ Ընտրեալն Աստուծոյ,
Եւ մօտացօնք ինձ եղին իմ չափ խոնարհ եւ վիշաք ոգւոյ.
Յօրժամ արփույն ցոյք զըսար վարդակարմիր ծաւալին՝
Բնութիւն համայն բափե զսուգ, լեզուք յիտանդն յերգ արձակին,
Ո՞ կարել լոռի յայգն՝ յերկիր ուերկին:

Ո՞ եւ սերկեան մեծն եւ փոքր ոչ ի լեզու արշալիցէ,
Մինչ ի մուր ծագս Հայաստան ցոյսս արփի, ՏԵՐԵՂ ՄԱՏԻՆ,
Լուս կացցէ լոկ ըրշնամին մաշեալ կարկեալ ի նախանձ,
Ազօրեկեաց մեք ի ձայնս ողբունելով զարփն ըզմարանց
Ի քեզ պարծեսցուք երգով օրձնութեանց:

Աւանիկ նոր մեզ ի քեն արնուն ընկեցն յախտեանք,
Իբրեւ ըզնտ գիշերի նոր տիւ եւ նոր ի նորոյ կեանք,
Նոր ի յաչաց քոց նըշոյ ի հայրենի Տաճանէ յոյս,
Եւ արկայեմալ աչք եւ սիրտ արծարծեցան քաղախրախոյս,
Իբր երկիր ի հնումն՝ ի ձայնս « Ելէ՛ք յոյս »:

Ձի տըխութեան սեաւ յաւուրս յորս կոծեաք մեք յաշխարհ՝
Իշխալ յանկաւր անըրբաւոր երկնապարզն արձանացար.
Թըլ անցեալ ի դարուց այն որ յերեկ զեօ ներկայ,
Ներկայ մեր զեօ եւ արդ, Տէր, ներկայ շքեղ եւ լուսակայ
Որ մեզ երկնապանծ ապայս խոստանայ:

Ի մայրաքաղաքն Փարիզ.
1859 = 1860:

Աշխարհակալ նորաքանց որ բարձր ի շփեղ ովսանեայց
Ընդ հայրենի քո զըրունս մշտնր հանուրջ Հայաստանեայց,
Որ յարքենի գաւազան յեցեալ ի սաստ բոճնութեան,
Այլ յոր քոյին Նախատիւք եմուտ ընդ դրունքս Սաղիմեան
Ի ցուպն հովուաւոր խոնարհ հեղութեան:

Վասն որոյ իսկ եւ սրբոցն փնտեկեցան հանդէպ դուրք,
Ի սրբոցն ոտինն ի տրոփ ուերկեղմանն անկցին ամուրք.
Իբրեւ զի մեծ որ զինու գայեց Խաչին ի ճանդէս,
Որ ոչ քե լուծ եւ տոռունս ընդ իւր ճգեք ոտխապէս
Այլ ըզքաղցրեցնեալ սիրոյն սամուտս:

Ո՞չ նայիցիս աւանիկ քեզ մայր ի մայր Հայաստան
Չերդ որ ի սուգ մարգ ծըմակք՝ զարնան ի շուրջ կենաց խայտան,
Երամ երամ դասք որդեղ քեզ ընդ արաշ խոնարհին,
Իբր ըզմաղկունս զոյն ի զոյն որ յանցանել անդ զեփխոթին
Բուրմունս ամելով ծուփ ի ծուփ կըքին:

Ո՞հ, ի Սրբոյն քո վրեսն ըզբողբոցն ժողովեալ սէր,
Իբր ըզծով մեծ յոր արուք զեօսն բափին բոլորանուէր,
Հանճատաճոս ծաւալեալ ուղիս ընդ ոգիս ամենայն,
Ուսն ըզքեզ արնանկին, որոյն այրոյն պատրաստեան,
Եւ զկեղի՜ անշէ Հայոց վառարան:

Աշխարհ զոր աչն Անշին տընկեալ զըզօնալ անդրանիկ,
Չերդ Թաղի՜ վերնատան բաժին տընեալ քեզ աւանիկ.
Առաքելոյ ժառանգորդ երկի մշտեալոյ յայն կըրկէս՝
Ըզնոյն յանձին քում յուսամք աստուածամորա՜յ զործոց հանդէս,
Հախտից կուտս մերժեալ զմեզ յերկին հանցես:

Տապանակիրն առ ոտիւք լերին զերծեալք ի շուրջ նոր՝
Փարիսիք ըզսուրք Սեղանով ի զոմութեան երգս ուխտաւոր.
Մատրք դու սնորք Փաճեմալ ժողովորդեանդ հայտարար,
Եւ իշուցեալ զինն ի մայրս Այրարատայ ամպածրբար,
Չեղնարկին տացես ճանաչել կամար:

Ո՞վ Վնն, անք քեզ մընայ իբր առ Նոյի Հայաստան,
Նոյն է երկիր, նոյն, անդ, անքք եւ ծուփք ոգեւտաւան . . .
Դու զընկրտութեան տընկեցես մատրոտակող աստ զայգի,
Եւ զճաշտանի՜ երկնաօթք խաղաղութեան բուն ճիթենի,
Ի նոյն տաւաղեալ ըզնտղ հովանի:

Քեզ անձկալից ակն ունին ծագք ընդհանուր հայրենեաց,
Դերբուկք ի հետեղ ամբարձցին, ղեցին ճիւղութս Վարժարանաց . . .
Եւ Գիտութիւնք եւ կըրօն աշակցելով երկրեւան՝
Ըզգան ի շահ խառնեցին ի դու վառեան երգչայաստան,
Հալեալ ըզստոյց քինու ատեցման:

Ի քեն յուսամք եւ զանդորր յատուածակոյս աշխարհիս,
Գո յօրձնութիւն՝ անդք տացն կըրկին, երկին բեղուն ալիս,
Արեգակունս ի քո հայց ընկալցի շեռս Հայաստան,
Եւ առապարք մըրցեսցին ընդ ծաղկաւտոցն բուրաստան.
Ուխտեմալ քեզ ըզփունջս ըզյաւեալ բուրան:

Ուխտեմք քեզ Հայոց ուխտ աղի՜ զի զայս հանեալ դար ի ձօն,
Ի քոյդ անուն կարդացուք ըզսա յաղգաց ազգ ճն եւ օն,
Թե զդար դու զայս ի մըրցանս հանցես ընդ վնն այն դարուն՝
Որ Գրիգորին, Մանակայ եւ Ներսիսեանց կընքեալ յանուն . . .
Եւ Քեզ տացին Փառք եւ Սեղանք նոցուն:

Խորեն Վ. Խորխոստեան: